

Józef Żyta

Wytyczne nr 6

Palestra 32/10(370), 86-89

1988

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

NOTATKI

1.

WIZYTA PREZESA NRA U PROKURATORA GENERALNEGO PRL

W związku z licznymi publikacjami, jakie się ukazują ostatnio na łamach naszej prasy (o których — tych najciekawszych — informujemy stale naszych czytelników w rubryce redakcyjnej „Prasa o adwokaturze”) na temat wytycznych nr 5/87 i 6/87 Prokuratora Generalnego Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej z dnia 15 grudnia 1987 r. w sprawie obowiązków prokuratorów związanych z udziałem obrońców w postępowaniu przygotowawczym — **publikujemy niżej *in extenso* teksty tych wytycznych** w celu lepszego zapoznania z nimi naszych kolegów karników.

Prokurator Generalny PRL Józef Żyta poinformował o wydaniu tych wytycznych, regulujących obowiązki prokuratorów związane z udziałem obrońców w postępowaniu przygotowawczym, Prezesa NRA adw. dra Kazimierza Lojewskiego w czasie spotkania w dniu 8 stycznia 1988 r. Na spotkaniu tym omówiono również stan przestrzegania prawa i walki z przestępczością w 1987 roku, wymieniono poglądy na temat istotnych zagadnień dotyczących samorządu adwokackiego, omówiono także kierunki dalszej współpracy Prokuratury PRL z Naczelną Radą Adwokacką, a przede wszystkim podkreślono potrzebę zapewnienia szerszego i bardziej aktywnego udziału adwokatów w czynnościach śledczych, co powinno doprowadzić do pełnego respektowania praw zarówno osób pokrzywdzonych przestępstwem jak i samych oskarżonych.*

J.K.

* Sprawozdanie ze spotkania Prokuratora Generalnego PRL z Prezesem NRA zamieszczają „Problemy Praworządności” (nr 3 z roku 1988).

WYTYCZNE NR 6/87

Prokuratura Generalna Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej z dnia 15 grudnia 1987 r. w sprawie obowiązków prokuratorów związanych z udziałem obrońców w postępowaniu przygotowawczym

Osiągnięciu celów postępowania przygotowawczego sprzyja efektywny wpływ stron procesowych, ich pełnomocników i obrońców na przebieg tego postępowania. Instrumentem procesowego zabezpieczenia praw stron są przepisy kodeksu postępowania przygotowawczego.

W odniesieniu do pokrzywdzonego problem ten znalazł szerokie ujęcie w wytycznych Prokuratora Generalnego PRL z dnia 15 października 1985 r. w prawie wzmożenia ochrony i interesów pokrzywdzonego w

działalności prokuratorów powszechnych jednostek organizacyjnych Prokuratury PRL. W równym stopniu przedmiotem uwagi prokuratorów pozostają uprawnienia i obowiązki procesowe podejrzanego.

Spostrzeżenia Prokuratury Generalnej z tytułu nadzoru służbowego i procesowego wskazują na potrzebę wzmoczenia uwagi na kwestię udziału obrońców w postępowaniu przygotowawczym. Praktyka w tym zakresie nie jest optymalna na tle uregulowań kodeksowych i potrzeb wynikających z celów postępowania przygotowawczego (art. 261 k.p.k.). Trzeba przy tym zauważyć, że prokuratorzy swoimi decyzjami nie zawsze zachęcają obrońców do korzystania z przewidzianych dla nich uprawnień procesowych.

W związku z powyższym, kierując się potrzebą zapewnienia szerszego i bardziej aktywnego udziału obrońców w postępowaniu przygotowawczym, na podstawie art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. o Prokuraturze Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej polecam rygorystyczne przestrzeganie następujących reguł:

I. Należy zapewnić obrońcom pełną realizację ich uprawnień mających charakter bezwzględny, co rodzi obowiązek:

1. szybkiego zawiadomiania ich o czasie i miejscu czynności, których nie będzie można powtórzyć na rozprawie, i dopuszczenia do udziału w tych czynnościach (ogłędzinach miejsca zdarzenia, przedmiotu, ciała, zwłok, okazaniu przedmiotów lub osób, przeszukaniu, przesłuchaniu osoby, która nie będzie mogła złożyć zeznań przed sądem itp.). Odstąpienie od tego obowiązku dopuszczalne jest tylko w sytuacji, gdy zachodzi niebezpieczeństwo utraty lub zniekształcenia dowodu w razie zwłoki (art. 272 § 1 k.p.k.);
2. bezzwłocznego doręczania odpisów postanowień o powołaniu biegłych i bezzwłocznego zawiadomiania o nadejściu opinii z zaznaczeniem zezwolenia na zapoznanie się z nią oraz informowania o czasie i miejscu przesłuchania biegłych z podkreśleniem zezwolenia na wzięcie udziału w tej czynności (art. 274 k.p.k.);
3. zawiadomiania o dacie i miejscu końcowego zaznajomienia podejrzanego z materiałami postępowania przygotowawczego z takim wyprzedzeniem, aby obrońca w ciągu 7 dni przed tą datą — a w razie potrzeby dłużej — mógł korzystać z prawa do przeglądania akt (art. 277 § 1 k.p.k.). Zawiadomienie to należy udokumentować w aktach sprawy;
4. dopuszczania do udziału w czynnościach, których obrońca (bądź podejrzany) domagał się, w razie uwzględnienia jego wniosku o uzupełnienie postępowania, złożonego po końcowym zaznajomieniu podejrzanego z materiałami śledztwa lub dochodzenia (art. 277 § 3 k.p.k.); warunkiem możliwości skorzystania przez obrońcę z tego uprawnienia jest odpowiednio wczesne zawiadomienie go o czasie i miejscu czynności;
5. zezwolenia na wielokrotne, nieskrępowane porozumiewanie się z podejrzanym tymczasowo aresztowanym podczas nieobecności innych osób od chwili zawiadomienia obrońcy o terminie końcowego zaznajomienia z materiałami postępowania (art. 64 § 2 zdanie 2 k.p.k.);
6. doręczania obrońcy orzeczeń, zarządzeń, zawiadomień oraz odpisów, które ustawa nakazuje mu doręczać (art. 126 k.p.k.).

Stwierdzone w trakcie nadzoru uchybienia organu dochodzeniowego w powyższym zakresie należy wytknąć, a jeżeli dochodzenie jest jeszcze w toku - niezwłocznie naprawić.

II. Uprawnienia obrońcy o charakterze względnym, których realizacja zależy od zgody prowadzącego postępowanie przygotowawcze lub prokuratora:

1. Złożone w postępowaniu przygotowawczym wnioski obrońców o przeprowadzenie określonych dowodów, dopuszczenie ich do udziału w czynnościach procesowych, udzielenie pozwolenia na porozumiewanie się z podejrzanym tymczasowo aresztowanym i na przeglądanie akt sprawy — należy załatwić bezzwłocznie i bezzwłocznie też powiadamiać obrońców o podjętej decyzji, dokumentując to w aktach.
2. Oddalenie wniosku o przeprowadzenie dowodu może nastąpić tylko ściśle z przyczyn określonych w art. 155 § 1 k.p.k. po dokładnym rozważeniu, czy rzeczywiście wnioskowany dowód jest nieprzydatny lub nie ma znaczenia dla sprawy. W razie wątpliwości wniosek dowodowy należy uwzględnić.
3. Żądanie obrońcy dopuszczenia do udziału w poszczególnych czynnościach postępowania przygotowawczego osób (innych niż określone w art. 272 § 1 274 k.p.k.) z zasady powinno być uwzględnione (art. 273 § 1 k.p.k.). Dotyczy to zwłaszcza przesłuchania podejrzanego i pokrzywdzonego oraz konfrontowania przesłuchiwanego osób. Odmowna decyzja powinna być wyjątkiem, podyktowanym rzeczywistym i konkretnym interesem śledztwa lub dochodzenia wynikającym z okoliczności sprawy (art. 273 § 2 k.p.k.). Wydając postanowienie o nieuwzględnieniu żądania obrońcy, prokurator powinien działać ze szczególną rozważą.
4. Ustawowa zasada, że podejrzany tymczasowo aresztowany może porozumiewać się ze swym obrońcą podczas nieobecności innych osób (art. 64 § 1 k.p.k.), powinna być w praktyce szeroko stosowana. Prokurator może odmówić zezwolenia na porozumienie się tylko w wyjątkowych wypadkach, mających oparcie w konkretnych przesłankach wynikających z akt sprawy, podyktowanych potrzebą zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania. Zabezpieczeniu interesów postępowania może służyć, tylko w razie niezbędnej potrzeby, zastrzeżenie obecności prokuratora lub osoby przez niego upoważnionej podczas widzenia.
5. Wniosek o przeglądanie akt sprawy w toku postępowania przygotowawczego może spotkać się z odmową tylko wówczas, gdy ze względu na okoliczności sprawy wczesne ujawnienie wyników śledztwa lub dochodzenia mogłoby wpłynąć ujemnie na dalszy tok postępowania. Należy bezzwłocznie udzielić zezwolenia, gdy ustaną przyczyny odmowy.

III. W pewnych wypadkach, gdy wymaga tego interes postępowania przygotowawczego, mimo braku żądania obrońcy prokurator powinien wysunąć inicjatywę jego udziału w czynności procesowej (np. przy prze-

sluchaniu jedyne go bezposrednie go swiadka zdarzenia), informujac go o czasie i miejscu czynnosci. W razie potrzeby prokurator powinien tez zaproponowac obroncy porozumienie sie z podejrzanym tymczasowo aresztowanym, rowniez podczas nieobecnosci innych osob, oraz przegladniacie akt sprawy.

IV. Wyznaczenie obroncy z urzedu:

1. Jezeli z okolicznosci wynika, ze podejrzan y nie jest w stanie poniecie kosztow obrony, prokurator powinien pouczye go o prawie wystapienia z zadan iem wyznaczenia obroncy z urzedu.
2. Po stwierdzeniu okolicznosci uzasadniajacych wyznaczenie obroncy z urzedu w mys l art. 70 § 1 k.p.k., prokurator niezwlocznie wystepuje z odpowiednim wnioskiem do prezesa wlasciwego sadu. Wyznaczonemu obroncy nalezy umozliwic zapoznanie sie z wcześnie j zlozonymi do akt opiniami bieglych.

V. Sposob realizacji powyzzszych regu l powinien byc przedmiotem stale go zainteresowania prokuratorow wojewodz kich i rejonowych oraz sprawdzany podczas inspekcji i wizytacji.

PROKURATOR GENERALNY POLSKIEJ RZECZYPOSPOLITEJ LUDOWEJ

Józef Żyta

WYTYCZNE NR 5/87

Prokuratura Generalna Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej z dnia 30 listopada 1987 r. w sprawie stosowania i przedluzania tymczasowego aresztowania

Na podstawie art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. o Prokuraturze Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz. U. Nr 31, poz. 138) ustal am, co nastepuje:

Dbalosc o prawidlowa praktyke tymczasowych aresztowan w postepowaniu przygotowawczym jest dla wszystkich prokuratorow powinnoscia o podstawowym znaczeniu. Tymczasowe aresztowanie wkracza w konstytucyjnie chronione prawo do wolnosci, moze byc zatem stosowane wy lacznie scisle wedlug przepisow kodeksu postepowania karnego.

Srodki zapobiegawcze wolno i nalezy stosowac jedynie w celu zabezpieczenia prawidlowego toku postepowania. Jakikolwiek inny cel jest niedopuszczalny. W przypadku tymczasowego aresztowania podkre slenia wymaga zwlaszcza wykluczenie celu represyjnego. Obok tego warunku istniec musi i drugi w postaci dostatecznosci dowodow, ze podejrzan y popelnil przestepstwo (art. 209 k.p.k.). Potrzebna tu jest szczegolna precyzja ocen. Tylko laczne wystapienie tych dwuch warunkow daje podstawe do zastosowania srodka zapobiegawczego. W odniesieniu do tymczasowego aresztowania musi nadto wystapic procesowa niezbednosc tak rozumiana, ze nie wolno go zastosowac, jezeli wystarczajacy dla osiagnie-